

Тетяна БОРИСЕНКО

ад'юнкт кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0000-0002-1746-5029>

ПРОДАЖ ТОВАРІВ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ: ВПЛИВ НА НАЦІОНАЛЬНІ ІНТЕРЕСИ УКРАЇНИ

Визначення національної безпеки України закріплено в частині 1 статті 1 Закону України «Про національну безпеку України», яке розглядається як захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз [1].

Як ми бачимо, в основу поняття національної безпеки України покладено національні інтереси України як життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян [1].

Внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію нашої держави у лютому 2024 року зруйновані не лише міста та села, а й «покалічені» долі.

У когось більше немає домівки, хтось втратив близьких, а є ті, хто виїхав з «окупації». І все потрібно починати з початку.

І всі ці люди в більшій мірі потребують захисту від держави та забезпечення всім необхідним для життя в незвичних умовах.

Одними із перших в таких ситуаціях на поміч приходять волонтери, які допомагають людям адаптуватися в нових умовах: забезпечують одягом, їжею, ліками тощо.

Така допомога сприяє реалізації національних інтересів України.

Однак є «псевдоволонтери», які ввозять гуманітарну допомогу з-за кордону не для того, щоб допомогти, а з метою власного збагачення. Замість того, щоб роздати цю допомогу тим, кому вона життєво необхідна, продають її.

За продаж гуманітарної допомоги передбачена кримінальна відповідальність за ст. 2012 Кримінального кодексу України «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги» [2].

Такі випадки почали з'являтися через те, що в перші дні повномасштабного вторгнення в Україну почала надходити гуманітарна допомога в значному розмірі. Процес надання та розподілу такої допомоги не був достатньо врегульований. Саме цим і скористалися особи, які захотіли нажитися на продажі гуманітарної допомоги.

Від початку повномасштабного вторгнення РФ і до кінця червня 2023 року Україна отримала міжнародну допомогу на загальну суму близько 170 млрд євро (за даними Кільського інституту світової економіки). Ця сума охоплює як кредити та гранти міжнародних фінансових корпорацій, так і постачання військової техніки та озброєння, а також інших товарів. Приблизно в 10% від цієї суми, близько 17 млрд євро, оцінюється вартість ввезеної в країну гуманітарної допомоги [3].

На сьогодні процес надання та розподілу гуманітарної допомоги врегульований на законодавчому рівні.

З 1 грудня 2023 року набули чинності зміни до правил ввезення та обліку гуманітарної допомоги.

Відповідно до цих змін, запроваджено Порядок пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану, затверджений постановою КМУ від 5 вересня 2023 р. № 953, яким удосконалено механізм визнання товарів гуманітарною допомогою та контролю за їх використанням за цільовим призначенням [4].

Цей Порядок передбачає зазначення в декларації номера отримувача в Єдиному реєстрі отримувачів гуманітарної допомоги та унікального коду гуманітарної допомоги, наданого автоматизованою системою реєстрації гуманітарної допомоги.

Надання отримувачами гуманітарної допомоги звітності до автоматизованої системи Мінсоцполітики є обов'язковим.

Якщо звернутися до статистичних даних, то фактів продажу гуманітарної допомоги,

порівняно з 2022 роком, стало менше.

Так, у 2022 році за ст. 202-1 КК України зареєстровано 384 кримінальних проваджень, з яких: у 58 провадженнях особам повідомлено про підозру; 25 проваджень спрямовано до суду з обвинувальним актом та 74 провадження – закрито [5].

У 2023 році за вказаною статтею зареєстровано 189 кримінальних проваджень, з яких: у 36 провадженнях особам повідомлено про підозру; 25 проваджень спрямовано до суду з обвинувальним актом та 60 проваджень – закрито [6].

У 2024 році таких проваджень зареєстровано 107, з яких: у 26 провадженнях особам повідомлено про підозру; 12 проваджень спрямовано до суду з обвинувальним актом та 12 проваджень закрито [7].

Зменшення фактів продажу гуманітарної допомоги позитивно впливає на стан захищеності національних інтересів України. Отримуючи допомогу, люди відчують себе потрібними, і в них з'являється віра. Саме тому необхідно підтримувати тих, хто опинився в складних життєвих умовах, а не задовольняти власні інтереси, нехтуючи принципами моралі.

1. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#n355> (дата звернення: 20.02.2025).

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3920> (дата звернення 20.02.2025).

3. Що відомо про масштаби корупції на гуманітарній допомозі, що надходить в Україну? веб-сайт. URL: <https://shtab.net/en/articles/view/shho-vidomo-pro-masshtabi-korupcii-na-gumanitarni/> (дата звернення 20.02.2025).

4. Порядок пропуску та обліку гуманітарної допомоги в умовах воєнного стану. Постанова Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2023 року № 953. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/953-2023-%D0%BF#Text> (дата звернення 20.02.2025).

5. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2022 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 20.02.2025).

6. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2023 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 20.02.2025).

7. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень-грудень 2024 року. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення 20.02.2025).

Юрій ГАРКУША

ад'юнкт кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
(м. Дніпро, Україна)

<https://orcid.org/0009-0005-3727-5248>

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Протягом розпочатої 20 лютого 2014 р. війни російської федерації проти України Верховною Радою України прийнято понад 150 законів, якими внесені зміни та доповнення до КК України, з яких 35 законів – після повномасштабного вторгнення у 2022 р. країни-агресора на територію нашої держави.

Зазначеними змінами та доповненнями законодавець сформував напрями кримінально-правової політики України у зазначений період. Одним із таких напрямів є кримінально-правова політика України у сфері національної безпеки. За час російсько-української війни до КК України внесені понад 20 змін та доповнень, що стосувались питань кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки, з них 7 – після 24 лютого 2022 р.

Одним з ключових питань кримінально-правової політики України у сфері національної безпеки в умовах воєнного стану стала диференціація кримінальної